

Schulnachrichten.

Wiadomości szkolne.

A.

Lehrverfassung.

Plan nauk.

Sexta A.

Klassa VI. A.

Ordinarius: Cand. Dr. Prusinowski.

Ordynaryusz: Kand. Dr. Prusinowski.

a. Katholische Religion. 2 St. N. R. Hebanowski. Vom Dasein Gottes, von der Offenbarung, von der heil. Schrift und der Tradition; von den Eigenschaften Gottes, von der Schöpfung und der Vorsehung, vom Falle des Menschen und seiner Erlösung durch Jesus Christum, nach Otrup.

a. Religia katolicka. 2 godz. N. r. X. Hebanowski. O bytności Boga, o objawieniu, o piśmie ś. i tradycyi, o przymiotach Boga, o stworzeniu i opatrności, o upadku człowieka i jego odkupieniu przez Pana Jezusa, podług Otrup.

b. Evangel. Religion. S. Quarta A.

b. Religia ewangelicka. Zob Kl. IV. A.

c. Latein. 9 St. Cand. Dr. Prusinowski. 3 St. nach Poplinski's kleiner Grammatik die regelmässige Formenlehre. 3 St. Uebersetzen aus Poplinski's Aufgaben; die Fabeln und Anekdoten wurden memorirt. 3 St. Exercitia und Extemporalia.

c. Język łaciński. 9 godz. Kand. Dr. Prusinowski. 3 godz. podług gram. mniejszej Poplińskiego etymologią regularną. 3 godz. tłumaczono z Zadań Poplińskiego; bajek i anekdot uczono się na pamięć. 3 godz. ćwiczenia domowe i extemporalia.

d. Polnisch. 3 St. Hsfl. Dr. Gruszczynski. 1 St. Declamation und Lesen, nach Poplinski's Auswahl. 2 St. Schriftliche Arbeiten, verbunden mit Sprechübungen und Hinweisung auf die grammat. Regeln.

d. Język polski. 3 godz. N. p. Dr. Gruszczynski. 1 godz. deklamacye i czytanie. 2 godz. ćwiczenia domowe, połączone z opowiadaniem i podawaniem reguł grammatycznych.

e. Deutsch. 4 St. Bis Ostern Cand. Dr. Prusinowski und nachher Cand. Dr. Malecki. Nach Trojanski's Grammatik Formenlehre bis zu den unregelmässigen Verbis; Lesen und Declamiren nach Poplinski's Auswahl.

e. Język niemiecki. 4 godz. Do Wielkanocy Kand. Dr. Prusinowski, a potem Kand. Dr. Malecki. Podług gram. Trojańskiego o formach aż do słów nieregularnych; czytanie i deklamacye podług Wyboru Poplińskiego.

f. Arithmetik. 4 St. G. R. Figurski. Die vier Species mit unbenannten und benannten Zahlen, Brüche, Regel-dretri, Kopfrechnen.

f. Arytmetyka. 4 godz. N. g. Figurski. Cztery dzialania liczb niemianowanych i mianowanych, ułamki, reguła trzech i rachunki pamięciowe.

g. Naturgeschichte. 2 St. Prof. Motty. Einleitung; allgemeine Eintheilung der Naturreiche; von den Säugethieren.

h. Geschichte. 1 St. N.-L. Hebanowski. Biblische Geschichte bis auf die Geburt Christi.

i. Geographie. 2 St. Cand. Nowakowski. Allgemeine Verhältnisse des Erdbörpers, politische Eintheilung des Bodens, Orographie von Europa und Asien. Dabei Uebungen im Kartenzichnen zu Hause und auf der Tafel.

k. Kalligraphie. 1 St. Zeichenlehrer Rabuske. Uebungen nach gestochenen Vorschriften.

g. Historia naturalna, 2 godz. Prof. Motty. Wstęp; podział ogólny królestw natury; o zwierzętach ssących.

h. Historia. 1 godz. N. r. X. Hebanowski. Historia biblijna aż do Narodzenia Chrystusa Pana.

i. Jeografia. 2 godz. Kand. Nowakowski. Ogólne stosunki kuli ziemskiej, podział polityczny ziemi, góry Europy i Azji. Przytem ćwiczenia w rysowaniu kart jeograficznych w domu i na tablicy.

k. Kalligrafia. 1 godz. Naucz. rysunków Rabuske. Cwiczenia podług wzorów sztychowanych.

Sexta B.

Ordinarius: Gymnasial-Lehrer Figurski.

- Katholische Religion, wie Sexta A.
- Evangel. Religion. S. Quarta A.
- Latein. 9 St. G.-L. Figurski, wie in Sexta A.
- Polnisch, wie Sexta A.
- Deutsch. 4 St. Cand. Szule, wie Sexta A. Ebenso die übrigen Gegenstände.

Quinta A.

Ordinarius: Cand. Szule.

- Katholische Religion. 2 St. N.-L. Hebanowski. Von der Erlösung und Heiligung, von der Kirche und der Gemeinschaft der Heiligen; nach Ontrup, mit Rücksicht auf die biblische Geschichte des N. T.
- Evangelische Religion. S. Quarta A.
- Latein. 9 St. Cand. Szule. 3 St. nach Poplinski's II. Grammatik wurde das Pensum von Sexta wiederholt und ergänzt, darauf die unregelmäßigen Verba durchgenommen. 3 St. Uebersetzen aus dem Latein. in's Polnische nach Poplinski's Aufgaben, woraus die Fabeln memorirt wurden. 1 St. Uebersetzen aus dem Polnischen in's Lateinische nach Trojanski's Aufgaben. 2 St. Exercitia und Extemporalia.
- Polnisch. 3 St. Bis Ostern Cand. Nowakowski, von da ab Cand. Dr. Malecki. Lesen, Declamation und schriftliche Arbeiten mit Hinweisung auf die grammatischen Regeln.
- Deutsch. 4 St. Cand. Szule. 1 St. Einübung der unregelmäßigen Verba, nach Trojanski's Grammatik.

Klassa VI. B.

Ordynaryusz: Naucz. gimnazjalny Figurski.

- Religia katolicka, jak Kl. VI. A.
- Religia ewangel. Zob. Kl. IV. A.
- Jęz. łac. 9 godz. N. g. Figurski, jak Kl. VI. A.
- Język polski, jak Kl. VI. a.
- Jęz. niem. 4 godz. Kand. Szule, jak Kl. VI. A. Również i inne przedmioty.

Klassa V. A.

Ordynaryusz: Kand. Szule.

- Religia katolicka. 2 godz. N. r. X. Hebanowski. O odkupieniu i uświęceniu, o kościele i Świętych obcowaniu, podług Ontrupa, oraz względ mając na historiją biblijną N. T.
- Religia ewangel. zob. Kl. IV. A.
- Język łaciński 9 godz. Kand. Szule. 3 g. Podług mał. gram. Poplińskiego powtórzono i uzupełniono zadanie Kl. VI., a potem rozebrano słowa nieregularne. 3 godz. tłumaczono z łacińskiego na polskie, podług Zadań Poplińskiego, bajek uczono się na pamięć. 1 godz. tłumaczono z polskiego na łacińskie podług Zadań Trojańskiego. 2 godz. exercitia i extemporalia.
- Język polski. 3 godz. Do Wielkanocy Kand. Nowakowski, potem Kand. Dr. Malecki. Czytanie, deklamacye i ćwiczenia piśmienne, odnosząc się do reguł grammatycznych.
- Język niemiecki. 4 godz. Kand. Szule. 1 godz. wprawianie w słowa nieregularne, podług gram-

1 St. Lesen und Declamiren; 1 St. Uebersetzen aus dem Polnischen ins Deutsche; 1 St. schriftliche Uebungen.

f. Arithmetik. 4 St. G.-L. Figurski. Von den gewöhnlichen und den Decimalbrüchen; von den Proportionen mit Anwendung auf die praktischen Rechnungsarten; Kopfrechnen.

g. Naturgeschichte. 2 St. Prof. Motty. Von den Amphibien, Fischen und Würmern, nach dem Linneischen Systeme.

h. Geschichte. 1 St. R.-L. Hebanowski. Biographien berühmter Männer des Alterthums.

i. Geographie. 2 St. Cand. Nowakowski. Orographie, Hydrographie und vergleichende Bodenkunde aller Welttheile; einleitende Abschnitte in die Völkerkunde; Uebungen im Kartenzichnen zu Hause und auf der Tafel.

k. Kalligraphie. 1 St. Zeichenlehrer Rabuske. Uebungen nach gestochenen Vorschriften.

Quinta B.

Ordinarius: Hilfsl. Dr. Gruszczyński.

a. Katholische Religion, wie Quinta A.
b. Evangelische Religion. S. Quarta A.
c. Latein. 9 St. Hilfsl. Dr. Gruszczyński, wie Quinta A.

d. Polnisch, wie Quinta A.
e. Deutsch. 4 St. Hilfsl. Dr. Gruszczyński, wie Quinta A.

Ebenso die übrigen Gegenstände.

Quarta A.

Ordinarius: Hilfsl. Dr. Bronikowski.

a. Kathol. Religion. 2 St. R.-L. Hebanowski. Von den hh. Sakramenten nach Ostrup.

b. Evang. Religion mit Quinta und Sexta zusammen. 2 St. Prediger Schönborn. Biblische Geschichte des N. T. — Sprüche wurden memorirt.

c. Latein. 8 St. Hilfsl. Dr. Bronikowski. 2 St. Nach Poplinski's kleiner Grammatik die Casuslehre. 1 St. Uebersetzen der dahin einschlagenden Beispiele aus Trojanski's Aufgaben. 3 St. Cornel. Nep: Eumenes, Datames, Miltiades, Themistokles, Aristides, Cimon, Agesilaus und Attikus. Memorirt wurde die Biographie des

matyki Trojańskiego. 1 godz. czytanie i deklamacye, 1 godz. tłumaczenie z polskiego na niemieckie; 1 godz. ćwiczenia piśmienne.

f. Arytmetyka. 4 godz. N. g. Figurski. O ułamkach zwyczajnych i dziesiętnych; o proporcjach oraz z zastosowaniem do rachunków praktycznych, rachunki pamięciowe.

g. Historia naturalna. 2 godz. Prof. Motty. O plazach, rybach, owadach i robakach, podług systemu Lineusza.

h. Historia. 1 godz. N. r. X. Hebanowski. Biografie sławnych mężów z historii starożytnej.

i. Jeografia. 2 godz. Kand. Nowakowski. Góry i rzeki z porównywaniem ziemi wszystkich części świata, wstępne oddziały do nauki o narodach. Cwiczenia w rysowaniu kart jeograficznych w domu i na tablicy.

k. Kalligrafia. 1 godz. Naucz. rysunków Rabuske. Cwiczenia podług wzorów sztychowanych.

Klasa V. B.

Ordynaryusz: N. p. Dr. Gruszczyński.

a. Religia katolicka, jak Kl. V. A.
b. Religia ewangel. zob Kl. IV. A.
c. Język łaciński. 9 godz. N. p. Dr. Gruszczyński jak Kl. V. A.

d. Język polski, jak Kl. V. A.
e. Język niemiecki. 4 godz. N. p. Dr. Gruszczyński, jak Kl. V. A.

Również i inne przedmioty.

Klasa IV. A.

Ordynaryusz: N. p. Dr. Bronikowski.

a. Religia katol. 2 godz. N. r. X. Hebanowski. O Sakramentach śś. podług Ostrup.

b. Religia ewang. razem z Kl. V. i Kl. VI. 3 godz. Kaznodzieja Schönborn. Historia biblijna Star. Testam. Textów uczono się na pamięć.

c. Język łaciński. 8 godz. N. p. Dr. Bronikowski. 2 godz. Podług Grammatyki mniejszej Poplińskiego, o przypadkach. 1 godz. tłumaczenie z Korn. Nep. żywotów Eumenesa, Datamesa, Miltiadesa, Temistoklesa, Aristidesa, Cimona, Agesilausa i Attika. Na pamięć uczono się życia Miltiadesa i większej połowy

Miltiades und die größere Hälfte der des Eumenes, 2 St. Exercitia und Extemporalia.

d. Griechisch. 4 St. Bis Ostern Cand. Dr. Morowski, von da ab Hfsl. Dr. Bronikowski. 2 St. Formenlehre bis zu den Verbis auf *mu*, nach Cegielski's Grammatik. 2 St. Uebersetzen nach Jerzykowski's Aufgaben.

e. Polnisch. 2 St. Prof. Popliński. Schriftliche Arbeiten nebst Wiederholung der Hauptregeln der Grammatik; Declamation und Nachzählen.

f. Deutsch. 6 St. Bis Ostern 3 St. Cand. Dr. Morowski und 3 St. G.-L. Schweminski, von da ab alle 6 St. G.-L. Schweminski. Lehre vom Satz nach dessen „Lehrbuch für den deutschen Unterricht“; Lesen, Nachzählen und Memoriren mustergültiger Prosastücke und Gedichte; alle 14 Tage eine häusliche Arbeit und ein Extemporale.

g. Mathematik. 4 St. Hfsl. Karwowski. Allgem. Arithmetik, ihre 4 Species in ganzen und gebrochenen Zahlen; Wiederholung des Cursus von Quinta mit rationeller Begründung. — Allgem. Einleitung in die Geometrie, von den Winkeln, von den parallelen und sich schneidenden Linien; Eigenschaften der Dreiecke; allgem. Eigenschaften der Vier- und Vielecke; Auflösung leichter geometr. Aufgaben.

h. Naturgeschichte. 2 St. Hfsl. Karwowski. Botanik nach Burmeister's Grundriß der Naturgeschichte.

i. Geschichte. 2 St. Hfsl. Dr. Motty. Griechische Geschichte, dann die römische bis zu den punischen Kriegen.

k. Geographie. 2 St. Prof. Popliński. Die politische Geographie der europ. Staaten.

Quarta B.

Ordinarius: Hfsl. Dr. Motty.

- a. Kath. Religion, wie Quarta A.
 b. Evang. Religion, wie Quarta A.
 c. Latein. 8 St. Hfsl. Dr. Motty. 2 St. Nach Popliński's H. Grammatik die Casuslehre. 1 St. Uebersetzen der dahin einschlagenden Beispiele aus Trojanski's Aufgaben. 3 St. Corn. Nep.: Miltiades, Themistokles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasymbulus, Conon, Dion, Sphitratēs, Chabrias, Timotheus und Datames. 2 St. Exercitia und Extemporalia.

žycia Eumenesa. 2 godz. ćwiczenia domowe i extemporalia.

d. Język grecki. 4 godz. Do Wielkanocy Kand. Dr. Morowski, a potem N. p. Dr. Bronikowski. 2 godz. etymologia aż do słowa na *mu* podług Gram. Cegielskiego. 2 godz. tłum. podług Zadań Jerzykowskiego.

e. Język polski. 2 godz. Prof. Popliński. Cwiczenia piśmienne oraz z powtarzaniem głównych prawideł grammatyki; deklamacye i opowiadanie.

f. Język niemiecki. 6 godz. Do Wielkanocy 3 godz. Kand. Dr. Morowski, a 3 godz. N. g. Schweminski, potem wszystkie 6 godz. N. g. Schweminski. Naukę o zdaniu podług tegoż książki nazwanej: Lehrbuch für den deutschen Unterricht. Czytanie, opowiadanie i uczenie się na pamięć wzorowych wyjątków prozy i poezyi; co dwa tygod. ćwiczenia domowe i w kl.

g. Matematyka. 4 godz. N. p. Karwowski. Arytmetyka ogólna, cztery jej działania z liczbami całymi i łamanymi; powtórzono i rozumowo uzasadniono kurs Klasy V. — Wstęp ogólny do geometryi; o kątach, o liniach równoległych i ścinających się; własności trójkąta; przystawanie trójkątów; własności ogólne czworoboków i wieloboków. Rozwiązywanie łatwych zagadnień jeometrycznych.

h. Historia naturalna. 2 godz. N. p. Karwowski. Botanika podług Burmeistera Zarysu Historii naturalnej.

Historia. 2 godz. N. p. Dr. Motty. Historia grecka, potem rzymska aż do wojen kartagińskich.

k. Jeografia. 2 godz. Prof. Popliński. Jeografia polityczna państw europejskich.

Klasa IV. B.

Ordynaryusz: N. p. Dr. Motty.

- a. Religia katol. jak Kl. IV. A.
 b. Religia ewangel. jak Kl. IV. A.
 c. Język łaciński. 8 godz. N. p. Dr. Motty. 2 godz. podług Poplińskiego Grammatyki mniejszej, o przypadkach. 1 godz. tłumaczenie należących do tego przykładów z Zadań Trojańskiego. 3 godz. tłumaczenie z Kornel. Nep. żywotów Miltiadesa, Temistoklesa, Aristidesa, Pausaniasa, Cimona, Lysandra, Alcibiadesa, Trasybula, Conona, Diona, Ilikratesa, Chabriasa, Timoteusza i Datamesa. 2 godz. ćwiczenia domowe i extem.

d. Griechisch. 4 St. Anfangs Cand. Dr. Kolanowski, dann bis Ostern Cand. Dr. Morowski und von da ab Hfsl. Dr. Motty, wie in Quarta A.

e. Polnisch. 2 St. Anfangs Cand. Dr. Kolanowski, dann bis Ostern Cand. Dr. Morowski und von da ab Prof. Popliński, wie in Quarta A.

f. Deutsch. 6 St. Hfsl. Dr. Bronikowski, wie in Quarta A. ebenso die übrigen Gegenstände.

Inter-Tertia.

Ordinarius: Gymnasial-Lehrer Dr. Cegielski.

a. Kathol. Religion. 2 St. N.-L. Hebanowski. Das Leben und Wirken Jesu Christi im 1sten und 2ten Lehrjahre nach der Evangelienharmonie.

b. Evangel. Religion, wie Ober-Tertia.

c. Latein. 8 St. G.-L. Dr. Cegielski. Davon 2 St. nach Popliński's kleiner Grammatik die Lehre vom Gebrauche der Tempora und Modi, von der Oratio obliqua und den Participien. 2 St. mündliches und schriftliches Uebersetzen aus August's praktischer Anleitung. 4 St. Extemporalien meistens pro loco, abwechselnd mit häuslichen Exercitien. 3 St. Caesar de bello Gallico Lib. VI. und VII. wobei auserlesene Capitel memorirt wurden.

d. Griechisch. 6 St. G.-L. Dr. Cegielski. Davon bis Ostern 2 St. Grammatik. Wiederholung der Formenlehre; alle 14 Tage ein Exercitium. 1 St. aus Jacobs Lesebuch Aesopische Fabeln und Anekdoten. Nach Ostern 1 St. Grammatik: die Verba auf μ und alle 14 Tage ein Exercitium. 2 St. Hom. Odysse Lib. I. v. 1—306. 3 St. sowohl vor als nach Ostern Xenoph. Anab. Lib. I.

e. Polnisch. 2 St. Prof. Popliński. Allgemeine Eigenschaften des Stils nebst schriftlichen Arbeiten. Gelesen und memorirt wurde Wieslaw v. Brodziński und dgl.

f. Deutsch 4 St. Bis Ostern Oberl. Spiller, von da ab G.-L. Czarncki. Nach Schweminski's Lehrbuch von der Satzverbindung; Lesen und Nacherzählen; Memoriren mustergültiger Prosastücke und Gedichte; alle 14 Tage eine häusliche Arbeit und alle 4 Wochen ein Extemporale.

g. Französisch. 2 St. Prof. Motty. Grammatik nebst Lesen und Uebersetzen nach Hirzel's Sprachlehre; alle 14 Tage ein Extemporale.

d. Język grecki. 4 godz. Od początku Kand. Dr. Kolanowski, potem aż do Wielkanocy Kand. Dr. Morowski, a odtąd N. p. Dr. Motty, jak Kl. IV. A.

e. Język polski. 2 godz. Od początku Kand. Dr. Kolanowski, potem aż do Wielkanocy Kand. Dr. Morowski, a odtąd Prof. Popliński, jak Kl. IV. A.

f. Język niemiecki. 6 godz. N. p. Dr. Bronikowski, jak Kl. IV. A.; również i inne przedmioty.

Klasa III. oddziału niższego.

Ordynaryusz: Naucz. gimn. Dr. Cegielski.

a. Religia katol. 2 godz. N. r. X. Hebanowski. Życie i działanie Chrystusa Pana w 1 i 2 roku publicznego nauczania, według harmonii ewangelistów.

b. Religia ewangel. jak Kl. III. oddz. wyż.

c. Język łaciński. 8 godz. N. g. Dr. Cegielski. 2 godz. z Grammatyki mniejszej Poplińskiego o użyciu czasów i trybów, o mowie zależnej i imiesłowach. 2 godz. ustne i piśmienne tłumaczenia podług Zadań Augusta. 1 godz. extemporalia, po większej części pro loco, naprzemian z ćwiczeniami domowemi. 3 godz. Caesara o wojnie z Gallami ks. VI. i VII. z czego stosownych wyjątków na pamięć się uczono.

d. Język grecki. 6 godz. N. g. Dr. Cegielski. Z tych do Wielkanocy 2 godz. Grammatyki: Powtórzenie etymologii, a co dwa tygodnie ćwiczenia piśmienne. 1 godz. tłumaczenie z Wypisów Jacobsa; bajki Ezopa i powieści. Po Wielkanocy 1 godz. z Grammatyki wykładano słowo na μ , a co dwa tygodnie ćwiczenia piśmienne. 2 godz. tłumaczono Homera Odys. ks. I. w. 1—306. 3 godz. przez cały rok Xenof. Anab. ks. I.

e. Język polski. 2 godz. Prof. Popliński. O ogólnych własnościach stylu wraz z wypracowaniami; czytano i na pamięć uczono się Wiesława Brodzińskiego i t. p.

f. Język niemiecki. 4 godz. Do Wielkanocy N. w. Spiller, a potem N. g. Czarncki. Podług książki Schweminskiego o łączeniu zdań; czytanie i opowiadanie; uczono się na pamięć wzorowych wyjątków prozy i poezji; co dwa tygodnie extemporalia.

g. Język francuzki. 2 godz. Prof. Motty. Grammatyka oraz czytanie i tłumaczenie podług Hirzla; co dwa tygodnie extemporalia.

h. Mathematik. 4 St. Hfsl. Karwowski. Nach Libell's Elementar-Mathematik. Arithmetik: Wiederholung des Cursus von Quarta; die Lehre von den Potenzen und Wurzeln; Rechnungen mit denselben; Entwicklung des Decimalsystems; Eigenschaften der Zahlen; Quadrat- und Kubik-Wurzelausziehen. — Geometrie: Wiederholung des Cursus von Quarta; die Ähnlichkeit der Dreiecke; von dem Maße der Figuren und Einiges vom Kreise; Auflösung von Aufgaben.

i. Geschichte und Geographie. 3 St. Bis Ostern Hfsl. Dr. Motty, von da ab G.-L. Czarncki. Uebersicht der alten römischen Geschichte mit Rücksicht auf die geographischen Verhältnisse.

k. Naturgeschichte. 1 St. Hfsl. Karwowski. Mineralogie und zwar die Oryktognose nach Burmeister.

Ober-Tertia.

Ordinarius: Gymnasial-Lehrer Schweminski.

a. Kathol. Religion. 2 St. N.-L. Hebanowski. Das Leben und Wirken Jesu Christi im 3ten Lehrjahre, nach der Evangelienharmonie.

b. Evangel. Religion. Prediger Schönborn. 2 St. Charakteristik der Bibel durch planmäßige Lektüre unter Anknüpfung des Nothwendigsten aus der Einleitung ins A. und N. Test. — Kernlieder wurden gelernt.

c. Latein. 8 St. Davon 6 St. G.-L. Schweminski. Lehre vom Gebrauch der Tempora, Modi und Participien; Uebersetzen ausgewählter Stücke aus Trojanski's Aufgaben Th. II. Cicero de senectute wurde in's Polnische und in's Deutsche übersetzt, und theilweise memorirt; alle 14 Tage wurde eine häusliche Arbeit und ein Extemporale gefertigt. — 2 St. Prof. Wannowski Ovid. Metamorph. lib. X. bis 240 und XI. ganz, nebst der Lehre über die Prosodie.

d. Griechisch. 6 St. Prof. Wannowski. Davon 2 St. Hom. Odys. lib. III. und IV. bis v. 350. 2 St. Xenoph. Anab. lib. IV. und V. bis c. III. 1 St. Grammatik: die unregelm. Verba nebst Wiederholung der Formenlehre überhaupt. 1 St. Exercitia.

e. Deutsch. 4 St. Bis Ostern G.-L. Schweminski, von da ab G.-L. Czarncki. Lehre vom Periodenbau nach Schweminski's Lehrbuch. Lesen, Nachzählen und Memoriren mustergültiger Prosastücke und Gedichte; alle 14

h. Mathematik. 4 godz. N. p. Karwowski. Podług Elementarnej Matematyki Libella, z Arytmetyki: powtórzenie kursu Kl. IV. o potęgach i pierwiastkach, rachowanie z temiz; rozwinięcie systemu dziesiętnej; własności liczb; wyciąganie pierwiastków kwadratowych i kubicznych. — Z Geometrii: powtórzenie kursu Kl. IV. podobieństwo trójkątów i wymiar figur; początki nauki o kole; rozwiązywanie zagadnień geometrycznych.

i. Historia i Geografia. 3 godz. Do Wielkanocy N. p. Dr. Motty, potem N. g. Czarncki. Rys starożytnej historii rzymskiej, względ mając na stosunki geograficzne.

Historia naturalna. 1 godz. N. p. Karwowski. Mineralogia, mianowicie Oryktognoza podług Burm.

Klasa III. oddziału wyższego.

Ordynaryusz: Naucz. gimnaz. Schweminski.

a. Religia katol. 2 godz. N. r. X. Hebanowski. Życie i działanie Chrystusa Pana podczas 3go roku publicznego nauczania według harmonii ewangelistów.

b. Religia ewangel. 2 godz. Kaznodz. Schönborn. Obeznanie z biblią przez czytanie systematyczne oraz dodając co najważniejsze rzeczy ze wstępu do S. i N. Testam. Uczono się na pamięć śpiewów treściwych.

c. Język łaciński. 8 godz. Z tych 6 godz. N. g. Schweminski. O czasach, trybach i imiesłowach; tłumaczenie wyjątków z Zadań Trojańskiego Część II. Cicero de senectute tłumaczono po polsku i po niemiecku, a niektórych oddziałów uczono się na pamięć; co dwa tygodnie ćwiczenie domowe i extemporale. — 2 godz. Prof. Wannowski. Owid. przemiau. ks. X. do w. 240., a XI. całą, wraz z nauką o iloczasiu.

d. Język grecki. 6 godz. Prof. Wannowski. Z tych 2 godz. Homera Odys. ks. III. i IV. aż do w. 350.; 2 godz. Xenof. Anab. ks. IV. i V. aż do Roz. III.; 1 godz. Grammatyka: słowa nieregularne wraz z powtarzaniem etymologii w ogólności; 1 godz. ćwiczenia.

e. Język niemiecki. 4 godz. Do Wielkanocy N. g. Schweminski, potem N. g. Czarncki. Nauka o okresach podług książki Schweminskiego; Czytanie, opowiadanie i uczenie się na pamięć wzorowych wy-

Tage wurde eine häusliche Arbeit, alle 4 Wochen ein Extemporale gefertigt.

f. Polnisch. 2 St. Prof. Popliński. Stilistik im Allgemeinen nebst schriftlichen Arbeiten und Uebungen im mündlichen Erzählen; gelesen und erklärt wurde *Pieśń o Ziemi naszej*, woraus einzelne Stücke memorirt wurden.

g. Französisch. 2 St. Prof. Motty. Uebersetzt wurde *Télémaque* Liv. III. und IV. zur Hälfte; Grammatik und schriftliche Uebungen.

h. Mathematik. 4 St. Hfsl. Karwowski Nach Libelt's Elementar-Mathematik. Aus der Arithmetik: Wiederholung des Curfus von Quarta und Unter-Tertia; Gleichungen des 1sten Grades mit einer und mehreren Unbekannten; Gleichungen des 2ten Grades. Auflösung von Aufgaben für Gleichungen des 1sten und 2ten Grades. — Aus der Geometrie: Wiederholung des Curfus der beiden vorhergehenden Klassen; Lehre vom Kreise.

i. Geschichte und Geographie. 3 St. Bis Ostern der Director, von da ab G. L. Czarniecki. Uebersicht der allgemeinen Geschichte von der Entdeckung von Amerika bis zum Jahre 1815. mit Rücksicht auf die geographischen Verhältnisse jener Zeiten.

k. Naturgeschichte. 1 St. Hfsl. Karwowski. Mineralogie und zwar besonders die Geognosie, nach Burmeister.

Secunda.

Ordinarius: Oberl. Dr. Hoffmann.

a. Katholische Religion. 2 St. der Director. Erklärung der Apostelgeschichte nach dem Urtexte vom Cap. XVI. bis zu Ende; darauf Kirchengeschichte der vier ersten Jahrhunderte.

b. Evangel. Religion. 2 St. Prediger Schönborn. Bis Ostern Kirchengeschichte nach Petri's Lehrbuch; darauf Evang. Joh. c. 1—8 incl. im Urtexte gelesen.

c. Latein. 8 St. Davon 6 St. Oberl. Dr. Hoffmann, und zwar 2 St. Cic. pro Milone, pro Ligario, pro Archia poeta; 1 St. Stilistik nach Zumpt's Syntaxis ornata und Grysar's Theorie. 1 St. Exercitia und Extemporalien; 1 St. Memorirübungen aus Cicero, Livius und Sallust; 1 St. Uebersetzen nach Kraft's Geschichte von Altgriechenland §. 121—170; privatim: Liv. lib.

jatków prozy i poezyi; co dwa tygodnie ćwiczenie domowe, a co cztery tygodnie extemporale.

f. Język polski, 2 godz. Prof. Popliński. Nauka o stylu w ogolności, przytem wypracowania piśmienne i ćwiczenia w ustnem opowiadaniu; czytano i rozbierano *Pieśń o Ziemi naszej*, a celniejszych wyjatków uczono się na pamięć.

g. Język francuzki. 2 godz. Prof. Motty. Tłumaczono *Telemaka* ks III. i IV. do połowy; grammatyka i ćwiczenia piśmienne.

h. Matematyka. 4 godz. N. p. Karwowski. Podług Elementarnej Matematyki Libelta. Z Arytmetyki: powtórzenie kursu Kl. IV. i III. oddz. niższ.; równania stopnia 1go z jedną i z kilką nieznanemi; równania stopnia 2go; rozwiązywanie zagadnień na równania stopnia 1go i 2go. — Z Jeometrii: powtórzenie kursu dwóch klass poprzedzających; nauka o kole.

i. Historia i Jeografia. 3 godz. Do Wielkanocy X. Dyrektor, potem N. g. Czarniecki. Rys Historii powszechnej od odkrycia Ameryki aż do roku 1815. względ mając na stosunki jeograficzne owych czasów.

k. Historia naturalna. 1 godz. N. p. Karwowski. Mineralogia, a mianowicie jeognozya podług Burmeistera.

Klasa II.

Ordynaryusz: Naucz. wyższy Dr. Hoffmann.

a. Religia katolicka. 2 godz. X. Dyrektor. Wykład dziejów Apostolskich podług oryginału od rozdziału XVI. aż do końca; potem Dzieje kościoła pierwszych czterech wieków.

b. Religia ewangel. 2 godz. Kaznodz. Schönborn. Do Wielkanocy Dzieje kościoła podług książki Petriego; potem czytano Ewang. Jana rozdz. 1—8. włącznie podług oryginału.

c. Język łaciński. 8 godz. Z tych 6 godz. N. w. Dr. Hoffmann; i to 2 godz. Cic. pro Milone, pro Ligario, pro Archia poeta; 1 godz. o stylu podług Zumpt's Syntaxis ornata i teorii Grygara; 1 godz. exercitia i extemporalia; 1 godz. ćwiczenia pamięciowe z Cycerona, Liwiusza i Sallustiusza; 1 godz. tłumaczenie z Krafta historyi Grecyi starożytnej §. 121

XXII. 2 St. G.-L. Dr. Cegielski Virgil. Aeneis lib. III. und IV.

d. Griechisch. 6 St. Davon 2 St. Lucian Bis Accusatus, Anacharsis und Somnium; 2 St. Wiederholung der Etymologie und die Syntax nach Buttman bis §. 147.; 1 St. Exercitien und Extemporalien Oberl. Dr. Hoffmann. 2 St. Homers Odys. XXI—XXIV. und I—V. bis Ostern G.-L. Schweminski, nachher Oberl. Dr. Hoffmann.

e. Deutsch. 3 St. G.-L. Schweminski. Die wichtigsten Erzeugnisse aus der epischen und lyrischen Poesie von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart; freie Vorträge über selbstgewählte Themata; alle 3 Wochen eine häusliche Arbeit und von Zeit zu Zeit ein Extemp.

f. Polnisch. 2 St. G.-L. Dr. Cegielski. Theorie der Dichtkunst und der besonderen Dichtgattungen mit Anwendung auf die polnische Poesie; speciell wurde Marya ein episches Gedicht von Malczewski, erläutert; freie Vorträge über selbstgewählte Themata; alle drei Wochen eine häusliche Arbeit.

g. Französisch. 2 St. Hlfl. Dr. Motty. Uebersetzen aus dem Französischen nach Précis p. Motty und aus dem Polnischen in's Französische nach Poplinski's Wypisy; dabei wurden Gedichte memorirt; alle 14 Tage ein Exercitium.

h. Mathematik. 4 St. Oberl. Spiller. Systematische Wiederholung des Pensums der vorhergehenden Klassen, ausführlicher die einfachen und quadratischen Gleichungen mit algebraischen Aufgaben; Logarithmen; Anwendung der Arithmetik auf viele geometrische Aufgaben; der theoretische Theil der Goniometrie und ebenen Trigonometrie; goniometrische Tabellen. Häusliche Arbeiten.

i. Physik. 2 St. Oberl. Spiller. Einleitung; allgemeine Eigenschaften der Körper, Ruhe und Bewegung der Körper im Allgemeinen; der Schwerpunkt; der Stoß; der Hebel; die Rolle und einige zusammengesetzte Maschinen; der Magnetismus; die Friktions-Contact- und Thermo-Elektricität; Elektro-Magnetismus und Magneto-Elektricität.

k. Geschichte und Geographie. 3 St. Bis Ostern Hlfl. Dr. Motty, von da ab G.-L. Czarniecki. Die Geschichte der Römer mit besonderer Rücksicht auf die Verfassung und die inneren Zustände. Wiederholung der Geschichte der Griechen.

—170.; privatim: Liwiusza ks. XXII.; 2 godz. N. g. Dr. Cegielski Virg. Ene. ks. III. i IV.

d. Język grecki. 6 godz. Z tych 2 godz. Luciana Bis Accusatus, Anacharsis i Somnium; 2 godz. powtórzenie etymologii i składnią podług Buttmana aż do §. 147.; 1 godz. exercitia i extemporalia. N. w. Dr. Hoffmann. — 2 godz. Homera Odys. ks. XXI—XXIV. i I—V. do Wielkanocy N. g. Schweminski, potem N. w. Dr. Hoffmann.

e. Język niemiecki. 3 godz. N. g. Schweminski. Najważniejsze utwory poezji epicznej i lirycznej od najdawniejszych czasów aż dotąd; ustne rozprawy w materyach dowolnych; co 3 tygodnie wypracowanie domowe, a od czasu do czasu extemporale.

f. Język polski. 2 godz. N. g. Dr. Cegielski. Nauka o poezji i jej rodzajach zastosowana do poezji polskiej; szczegółowo rozebrano Maryą Malczewskiego; ustne rozprawy w materyach dowolnych; co trzy tygodnie wypracowania piśmienne.

g. Język francuzki. 2 godz. N. p. Dr. Motty. Tłumaczono z francuzkiego podług Précis p. Motty i z polskiego podług Wypisów Poplińskiego; przytem uczono się wierszy na pamięć; co dwa tygodnie ćwiczenia piśmienne.

h. Matematyka. 4 godz. N. w. Spiller. Systematyczne powtórzenie zadania klass poprzedzających, szczegółowo przechodzono równania 1go i 2go stopnia z zagadnieniami algebraicznymi; logarytmy; zastosowanie arytmetyki do wielu zagadnień geometrycznych; część teoretyczną goniometrii i trigonometrii prostokątnej; tablice goniometryczne; ćwiczenia domowe.

i. Fizyka. 2 godz. N. w. Spiller. Wstęp; ogólne własności ciał, o spoczynku i ruchu ciał w ogólności, o środku ciężkości, o uderzeniu się ciał, o dźwigni, o krążku i niektórych składanych machinach; o magnetyzmie; o elektryczności przez potarcie, przez zetknięcie się ciał wydobytej, o thermo-elektryczności; o elektro-magnetyzmie i magneto-elektryczności.

k. Historia i Jeografia. 3 godz. Do Wielkanocy N. p. Dr. Motty, a potem N. g. Czarniecki. Historia Rzymian, względ mając szczególnie na formę rządu i stan wewnętrzny państwa; powtórzenie historii greckiej.

1. Hebräisch. 2 St. R. L. Hebanowski. Formenlehre nebst Uebersetzen aus dem 1 B. Moses.

Prima.

Ordinarius: Prof. Wannowski.

a. Kath. Religion. 2 St. der Director. Gelesen wurde im Urtexte der erste Brief Johannis nebst einzelnen Abschnitten aus dessen Evangelium; das Wichtigste aus der Kirchengeschichte bis zum Ende des 10 Jahrh.

b. Evang. Religion. S. Secunda.

c. Latein. 8 St. Davon 5 St. Prof. Wannowski und zwar 3 St. Cic. Brutus bis Cap. 84. 2 St. schriftliche Uebungen, alle 14 Tage ein Extemporale und jeden Monat eine freie Ausarbeitung. 3 St. Oberl. Dr. Hoffmann. Horat. Epist. lib. I. und Carminum lib. I. und II. — Privatim lasen die Schüler unter Controлле des Prof. Wannowski Livius lib. 34, 35 und 36.

d. Griechisch. 6 St. Davon 3 St. Prof. Wannowski Platonis Gorgias. 3 St. der Director bis Oestern Sophocl. Antigone. und privatim Hom. Ilias lib. XII. und XIII. nach Oestern Hom. Ilias lib. XV. XVI und XVII.; von Zeit zu Zeit wurde auch ein Extemporale geschrieben.

e. Deutsch. 2 St. Bis Oestern Oberl. Dr. Hoffmann, von da ab G. L. Schweminski. Geschichte der teutschen Nationallitteratur von den ältesten Zeiten bis Haller; freie Vorträge zum Theil über selbstgewählte Thematata, zum Theil über Lessing's Laokoon, Göthe's Iphigenia und Schiller's Wallenstein; alle vier Wochen eine häusliche Arbeit; von Zeit zu Zeit ein Extemporale.

f. Polnisch. 2 St. Prof. Popliński. Geschichte der polnischen Litteratur nach J. Popliński's Wypisy Th. II. nebst Lektüre von Musterschriften; alle 4 Wochen eine häusliche Arbeit.

g. Französisch. 2 St. Prof. Motty. Uebersetzt wurden mehrere Stücke aus dem Handbuche von Ideler und Nolte Th. I.; schriftliche Uebungen abwechselnd mit Sprechübungen über die Geschichte der franzöf. Litterat.

h. Mathematik. 4 St. Oberl. Spiller. Stereometrie; arithmetische und geometrische Progressionen; summierende Reihen, Differenzreihen; Anwendung auf die zusammengesetzte Zins- und Rentenrechnung, auf die Kugelhausen, Wiederholungen aus früher vorgekommenen Abschnitten; freie Vorträge und häusliche Arbeiten.

4. Język hebrajski. 2 godz. N. r. X. Hebanowski. Etymologią oraz tłumaczenie z I. ks. Mojżesz.

Klasa I.

Ordynaryusz: Prof. Wannowski.

a. Religia katolicka. 2 godz. X. Dyrektor. Czytano w oryginalne List pierwszy S. Jana i niektóre rozdziały Ewangelii tegoż; główne wypadki z dziejów kościoła aż do końca 10go wieku.

b. Religia ewangelicka. zob. Kl. II.

c. Język łaciński. 8 godz. Z tych 5 godz. Prof. Wannowski, i to 3 godz. Cic. Brut. aż do rozdziału 84. 2 godz. ćwiczenia piśmienne, co dwa tygodnie extemporale, a co miesiąc wolne wypracowanie. 3 godz N. w. Dr. Hoffmann. Horac. List. ks. I. i Od ks. I. i II. — Prywatnie pod dozorem Prof. Wannowskiego czytano Liwiusza ks. 34, 35 i 36.

d. Język grecki. 6 godz. Z tych 3 godz. Prof. Wannowski. Platona Gorgiasza. 3 godz. X. Dyrektor. Do Wielkanocy Sofoklesa Antigone, a prywatnie Hom. Iliady ks. XII. i XIII.; po Wielkanocy Hom. II. ks. XV. XVI. i XVII.; od czasu do czasu pisano także extemporale.

e. Język niemiecki. 2 godz. Do Wielkanocy N. w. Dr. Hoffmann, a potem N. g. Schweminski. Historia literatury niemieckiej od najdawniejszych czasów aż do Hallera; ustne rozprawy po części w materjach dowolnych po części o Laokoonie Lessinga, o Ifigenii Goetego, o Wallensteinie Szyllera; co cztery tygodnie wypracowanie domowe; od czasu do czasu extemp.

f. Język polski. 2 godz. Prof. Popliński. Historia literatury polskiej podług J. Poplińskiego Wypisów Cz. II. oraz czytanie dzieł wzorowych; co cztery tygodnie wypracowanie domowe.

g. Język francuzki. 2 godz. Prof. Motty. Tłumaczono kilka oddziałów z Wypisów Idelera i Noltego Cz. I.; ćwiczenia piśmienne naprzemian z ustnymi rozprawami o historyi literatury francuzkiej.

h. Matematyka. 4 godz. N. w. Spiller. Stereometria; szeregi arytmetyczne i geometryczne; szeregi dodatkowe i różnicowe; przystosowanie na rachunek przychodu złożony i rentowy, na gromady układane; powtarzanie z poprzednich rozdziałów; prace domowe i wolne wykłady.

i. Physik. 2 St. Oberl. Spiller. Magnetismus, Friktions- Contact- Thermo- und Magneto-elektricität, Elektromagnetismus; Wiederholung einiger andern Abschnitte.

k. Geschichte. 2 St. Bis Ostern der Director, von da ab G.-L. Czarnecki. Allgemeine Geschichte der christlichen Zeit bis auf die Entdeckung von Amerika mit besonderer Rücksicht auf Staatsverfassung, Cultur und die geographischen Verhältnisse.

l. Philosophische Propädeutik. 2 St. Bis Ostern Oberl. Dr. Hoffmann, von da ab G.-L. Czarnecki. Logik nach dem Schulbuche: Elementa logices Aristotelicae von Trendelenburg.

m. Hebräisch. 2 St. der Director. Uebersetzt wurde aus dem Buche Josue mit steter Rücksicht auf die grammatischen Regeln.

Gesang.

In vier Abtheilungen zu je 2 St. theoretische und praktische Uebungen. Gesanglehrer Lechner.

Zeichnen.

Der Zeichenlehrer Rabuske übte ebenfalls in vier Abtheilungen zu je 2 St. in den Elementen des Linear- und Körperzeichnens nach Vorlegeblättern, wie auch im freien Handzeichnen nach Vorbildern.

Gymnastische Uebungen.

In drei Abtheilungen an je zwei Tagen in der Woche fanden diese Uebungen unter Leitung des Oberl. Spiller statt.

Verordnungen

der vorgesetzten Behörden.

1. Das Hochlöbl. Provinzial-Schul-Collegium legt auf Veranlassung eines Hohen Ministeriums unterm 9ten Januar c. mehrere Fragen in Betreff der Realschul-

z. Physik. 2 godz. N. w. Spiller. O magnetyzmie, o elektryczności przez potarcie, przez zetknięcie się ciał wydobytej, o thermo- i magneto-elektryczności, o elektro-magnetyzmie; powtórzenie niektórych innych rozdziałów.

k. Historia. 2 godz. Do Wielkanocy X. Dyrektor, potem N. g. Czarnecki. Historia powszechna czasów chrześcijańskich aż do odkrycia Ameryki ze względu szczególnie na formę rządu, oświatę i stosunki jeograficzne każdego państwa.

l. Propedeutika filozoficzna. 2 godz. Do Wielkanocy N. w. Dr. Hoffmann, a potem N. g. Czarnecki. Logika podług książki Trendelenburga: Elementa logices Aristotelicae.

m. Język hebrajski. 2 godz. X. Dyrektor. Tłumaczono z księgi Jozuego, odnosząc się ciągle do reguł grammatycznych.

Śpiewy.

W czterech oddziałach po 2 godz. ćwiczył teoretycznie i praktycznie Naucz. śpiewu Lechner.

Rysunki.

Naucz. rysunków Rabuske ćwiczył także w czterech oddziałach po 2 godziny w rysunku linii i ciał, jako też w rysunku z wolnej ręki podług wzorów.

Ćwiczenia gimnastyczne.

Odbywały się w trzech oddziałach po dwa razy na tydzień pod przewodnictwem N. w. Spiller.

B.

Rozporządzenia

władz wyższych.

1. Prześw. Rada Szkolna Prowinc. czyni z polecenia Wysokiego Ministerstwa pod dniem 9go Stycznia r. b. kilka zapytań względem Szkół realnych, a

len vor, namentlich ob nicht in solchen Städten, welche ein Gymnasium besitzen und ungeachtet eines bestehenden Bedürfnisses eine Realschule zu errichten nicht im Stande sind, mit dem Gymnasium besondere Realklassen verbunden werden könnten.

2. Dieselbe Behörde theilt unterm 29sten April e. Bestimmungen über die Ausbildung der Offizier-Aspiranten zur Kenntnisaufnahme mit, wornach derjenige, der in Zukunft mit Aussicht auf Avancement in die Armee eintreten will, die Kenntnisse eines Secundaners und zwar die vollständige Reife für Prima erworben haben soll. Weil aber die in den Bestimmungen im Einzelnen angegebenen Schulkenntnisse und Fertigkeiten, welche bei der Eintrittsprüfung gefordert werden, nicht nach dem für die Secunda der Gymnasien vorgeschriebenen Lehrplane in der Art abgemessen sind, daß ein für die Prima reif erklärter Secundaner dieser Forderung überall entsprechen kann, indem sowohl der mathematische als auch der historische Cursus der beiden oberen Gymnasialklassen erst in der Prima zu seinem Abschlusse gelangt, und zum Theil erst in dieser Klasse behandelt was jener Bestimmung zufolge dem für Prima reif erklärten Secundaner schon bekannt sein soll, so müssen die Gymnasialisten, welche mit Aussicht auf Avancement zum Offizier in die Armee eintreten wollen, ihre Kenntnisse in der Mathematik, Geschichte und Geographie bis zu der vorgeschriebenen und in der Secunda nicht zu erreichenden Ausdehnung sich anderweitig verschaffen.

Um dieses ohne übermäßige Anstrengung den betreffenden Schülern möglich zu machen, sollen diejenigen Secundaner von der Theilnahme an dem Unterricht im Griechischen dispensirt werden, deren Aeltern unter schriftlicher Erklärung, daß ihre Söhne für die militairische Laufbahn bestimmt seien, eine solche Dispensation beantragen.

Chronik.

1. Das verfloßene Schuljahr begann den 15ten October d. J. mit einem feierlichen Gottesdienste; darauf fand im PrüfungsSaale die Feier des Geburtstages Sr. Ma-

mianowicie, czyby w miastach mających Szkoły gimnazjalne, a mimo zachodzącej potrzeby Szkoły realnej urządzić niemogących, natomiast z Szkołami gimnazjalnemi osobnych oddziałów realnych połączyć niemożna.

2. Taż sama Władza podaje pod dniem 29go Kwietnia r. b. do wiadomości Ustawy tyżące się wykształcenia aspirantów do stopni officerskich. Według tych Ustaw na przyszłość każdy chcący na awans do wojska wstąpić, powinien posiadać wiadomości ucznia klasy II. i to należycie już przysposobionego do Klasy I. Lecz ponieważ wyszczególnione w owych Ustawach wiadomości i umiejętności szkolne, których się przy egzaminie wstępnym wymaga, nie tak są podług planu nauk na Klasy II. gimnazjalną przepisane oznaczone, ażeby uczeń Klasy II. nawet już do Klasy I. przygotowany żądaniom tym pod każdym względem mógł zadosyć uczynić, gdyż tak matematyczny jako i historyczny kurs obu klas wyższych gimnazjalnych dopiero w Klasie I. się kończy, tak iż począci dopiero w tej klasie przechodzi się to, co podług Ustaw rzeczonych wiedzieć powinien uczeń Klasy II. do Klasy I. należycie przygotowany, więc uczniowie gimnazjalni chcąc wstąpić do wojska na awans do stopni officerskich, a nie mogąc w Klasie II. nabyć wiadomości w matematyce, w historyi i w jeografii do tego stopnia, jaki się w owych Ustawach przepisuje, muszą się prywatnie w tej mierze doskonalić.

Aby zaś uczniom takowym podać ku temu sposobność bez zbytecznego ich obciążania, mogą oni w Klasie II. być uwolnieni od udziału w lekcjach języka greckiego, jeżeli rodzice ich tegoż zażądają, oświadczając na piśmie, że synów swych przeznaczą do zawodu wojskowego.

C.

Kronika.

1. Rok szkolny upłyniony rozpoczął się dnia 15. Października r. z. przez uroczyste nabożeństwo. Potem obchodzono w sali examinacyjnej Urodziny Jego

festät des Königs, wobei der Hilfslehrer Herr Dr. Motty die Rede hielt.

2. Im Lehrpersonal traten während des verfloßenen Schuljahres mehrfache Veränderungen ein. Der Herr Prof. Gladisch war schon mit dem 1ten October v. J. aus seiner amtlichen Stellung zu unserer Anstalt ausgeschieden, jedoch unter Beziehung eines Theils seines ihm belassenen vollen Gehaltes aus der Kasse des Marien-Gymnasiums für die Dauer von zwei Jahren. Ebenso ist schon vom 1. October v. J. ab dem Lehrer Herrn Januskowski eine Lehrstelle am Gymnasium zu Bromberg übertragen worden und er somit seiner ferneren Wirksamkeit an unserer Anstalt entbunden. Der Herr Professor Czwalina, welcher ohnehin bereits das dritte Jahr an unserer Anstalt nicht mehr thätig gewesen, ist mittelst Allerhöchster Kabinetts-Ordre in den Ruhestand versetzt.

Bald nach Eröffnung des Schulcurfus verloren wir auch durch den Tod einen Mitarbeiter. Herr Dr. Maximilian Kolanowski hatte zu Michaels v. J. sein Probejahr an unserer Anstalt beendet, und fing eben an mit dem neuen Schulcurfus auch fernerhin derselben seine Thätigkeit zu widmen. Allein ein Brustübel, das ihn schon während seiner Universitätsstudien einmal dem Tode nahe brachte und seit der Zeit nie wieder zu Kräften kommen ließ, machte seinem Leben gerade beim Beginne der so ersehnten Wirksamkeit ein Ende. Er starb am 24. November v. J. in den Armen seiner tiefbetrübteten Aeltern, 29 Jahre alt. Seinen irdischen Ueberresten folgten Lehrer und Schüler mit gleich innigem Schmerze zu Grabe; Tags darauf fand das Seelenamt statt. Behufs Erlangung der philosophischen Doctorwürde hatte er die Schrift *de Mathia Casimiro Sarbievio, Poloniae Horatio. Berol. 1842.* veröffentlicht.

Mittelst Reskripts des Königl. Provinz. Schul-Collegiums v. 22. Januar c. wurde der Lehrer an der Kreis-Schule zu Krotoschin Herr Czarnecki als ordentlicher Lehrer an das Marien-Gymnasium vom 1. April d. J. an versetzt, und trat mit dem Sommer-Semester in seinen neuen Wirkungskreis ein.

Herr Dr. Cegielski, welcher seit Weihnachten 1840. an der Anstalt wirkte, erhielt unterm 9. Mai c. seine Anstellung als ordentlicher Gymnasiallehrer.

Um die Mitte Februars d. J. beendigte Herr Candidat Szule sein Probejahr und wurde hinfort als Hilfslehrer bei der Anstalt beschäftigt.

Krölewskiej Mości, gdzie Nauczyciel pomocniczy Pan Dr. Motty miał mowę.

2. W gronie nauczycielskiem zaszły w ciągu upłynionego roku szkolnego różne zmiany. Pan Prof. Gladisch już od 1go Października r. z. przestał urzędować przy gimnazyum S. Maryi Magdaleny, pobierając wszelako przez dwa lata z kassy tegoż instytutu część pensyi, którą mu w całości zostawiono. Również już od 1go Października r. z. poruczono Panu Nauczycielowi Januskowskiemu posadę przy gimnazyum w Bydgoszczy, przez co tenże uwolnionym został od dalszych czynności przy naszym instytucie. Pan Professor Czwalina, który i tak już trzeci rok nie był czynnym przy szkołach naszych, został pensyonowanym wskutek Najwyższego Rozkazu gabinetowego.

Krótko po rozpoczęciu kursu szkolnego utraciliśmy i przez śmierć jednego współpracownika. Pan Dr. Maximilian Kolanowski, ukończywszy na S. Michał rok próby przy naszym instytucie, zaczął był z nowym biegiem szkolnym i nadal pracować dla niego. Lecz choroba piersiowa, która już podczas studiów akademickich raz jednego o mało co go o śmierć nieprzyprawiła, ciągle odtąd siły jego niwecząc, nareszcie i życiu koniec położyła, a to na samym wstępie do zawodu upragnionego. Umarł dnia 24. Listopada r. z. na ręku rodziców w głębokim smutku pogrążonych, lat mając 29. Zwłokom jego towarzyszyli do grobu nauczyciele wraz z uczniami przejęci najszczerzym żalem; nazajutrz odprawilo się nabożeństwo żałobne. Dla uzyskania stopnia Doktora filozofii wydał on był rozprawę *de Mathia Casimiro Sarbievio, Poloniae Horatio. Berol. 1842.*

Reskryptem Król. Rady Szkolnej Prowincjonalnej z dnia 22. Kwietnia r. b. przeniesiony został nauczyciel szkoły powiatowej w Krotoszynie Pan Czarnecki jako nauczyciel etatowy do gimnazyum S. Maryi Magdaleny i rozpoczął swoje działanie na tem nowem stanowisku z początkiem latowego półrocza.

Pan Dr. Cegielski, pracujący już od Bożego Narodzenia 1840. r. przy szkołach naszych ustalony został pod d. 9. Maja r. b. jako etatowy nauczyciel gimnazyalny. W połowie m. Lutego r. b. ukończył swój rok próby Pan Kand. Szule i pozostał nadal przy instytucie, jako nauczyciel pomocniczy.

Während des Schuljahres hielten wiederum die Candidaten des höheren Schulamts und der Theologie Herrn Nowakowski und Dr. Prusinowski ihr Probejahr ab. Zu demselben Zwecke trat mit dem 1. November v. J. auch der Candidat des höheren Schulamts Herr Dr. Morowski bei der Anstalt ein; wurde aber schon zu Ostern d. J. an das neueröffnete Gymnasium zu Ostrowo abberufen. Dagegen trat zu derselben Zeit Herr Dr. Małecki sein Probejahr bei unserer Anstalt an.

W ciagu roku szkolnego odbywali znów rok próby Kandydaci wyższego nauczycielstwa i teologii PP. Nowakowski i Dr. Prusinowski. W tymże celu wstąpił z dniem 1. Listopada r. z. do instytutu jako Kandydat nauczycielstwa wyższego Pan Dr. Morowski, który już na Wielkanoc r. b. odwołanym został do gimnazjum nowozałożonego w Ostrowie; a przy naszym instytucie rozpoczął w tymże czasie Pan Dr. Małecki swój rok próby.

D.

Statistik des Gymnasiums.

Zu Michaelis vorigen Jahres waren 424 Schüler; davon gingen ab: zur Universität 1, zu andern Bestimmungen 37; es blieben also für dieses Schuljahr 386. Aufgenommen wurden: am Anfange des Schuljahres 105, zu Ostern 13, zusammen 118. Im Winter-Semester betrug die Schülerzahl 491, im Sommer-Semester 435, und am Schlusse des Schuljahres 428. Abgegangen sind im Ganzen 75, gestorben ist 1, im väterlichen Hause.

Wegen Ueberfüllung der Sexta und Quinta mußten beide in je zwei parallele Cötus getheilt werden.

Bei der am 17. d. Mts unter dem Vorsitze des Herrn Regierungs- und Schulraths Dr. Brettner abgehaltenen Abiturienten-Prüfung erhielten das Zeugniß der Reife:

1. Eduard Bujina aus Seifersdorf Kr. Freystadt in Niederschlesien, 19½ alt, katholisch, besuchte 8 Jahre das Gymnasium, 2 Jahre die Prima und will Theologie in Posen studiren.

2. Leopold Karpiński, aus Posen, 20 Jahre alt, katholisch, besuchte 10 Jahre das Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Jura in Berlin studiren.

3. August Sternad aus Mechau, Kr. Gubrau, 20 Jahre alt, katholisch, besuchte 9 Jahre das Gymnasium, 3 Jahre in Prima, will Theologie in Posen studiren.

Statystyka Szkół.

Przeszłego roku było na S. Michał uczniów 424; z tych odeszło: na uniwersytet 1, do innych zawodów 37; pozostało więc na rok szkolny niniejszy 386. Przyjęto na początku roku szkolnego 105, na Wielkanoc 13, ogółem 118. W zimowym półroczu liczba uczniów wynosiła 491, w latowym 435, a przy końcu roku szkolnego 428. Odeszło w ogóle 75, umarł 1 w domu rodzicielskim.

Dla przepelnienia Kl. VI. i V. musiały być obie podzielone, tak iż teraz każda klasa ma po dwa oddziały równoległe.

W skutek egzaminu abiturientów odbytego dnia 17. b. m. pod przelożnictwem Pana Radcy Regencyjnego i Szkolnego Dr. Brettner uzyskali zaświadczenie dojrzałości:

1. Edward Bujina z Seifersdorf p. Freystadt w Szląsku dolnym, mając lat 19½, katolik, był 8 lat w szkołach, 2 lata w Klasye I. chce teologii słuchać w Poznaniu.

2. Leopold Karpiński, z Poznania, 20 lat mający, katolik, był 10 lat w szkołach, 2 lata w Klasye I. chce prawa słuchać w Berlinie.

3. August Sternad z Miechowa p. Gubrau, w Szląsku, 20 lat mający, katolik, był 9 lat w szkołach, 3 lata w Klasye I. chce teologii słuchać w Poznaniu.

Das Lehrpersonal wie auch die Stundenzahl eines jeden seit Ostern zeigt folgende Uebersicht:

Grono nauczycieli oraz ilość godzin każdego z osobna po Wielkanocy przedstawia wykaz następujący:

Statistische Uebersicht.

Wykaz statystyczny.

	Lehrer.	Nauczyciele.	Stundenzahl eines jeden Lehrers in den einzelnen Klassen.										Summa.
			Ilość godzin każdego nauczyciela w pojedynczych klassach.										
			VI a.	VI b.	V a.	V b.	IV a.	IV b.	III a.	III b.	II.	I.	
1.	Director	Dr. Prabucki	—	—	—	—	—	—	—	—	2	7	9
2.	Professor	Wannowski	—	—	—	—	—	—	—	8	—	8	16
3.	"	Motty	2	2	2	2	—	—	2	2	—	2	14
4.	"	Poplinski	—	—	—	—	4	4	2	2	—	2	14
5.	Oberlehrer	Spiller	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	12
6.	"	Dr. Hoffmann	—	—	—	—	—	—	—	—	12	3	15
7.	Gymnasiallehrer	Czarnecki	—	—	—	—	—	—	7	7	3	4	21
8.	"	Figurski	4	13	4	4	—	—	—	—	—	—	25
9.	"	Schweminski	—	—	—	—	6	—	—	6	3	2	17
10.	"	Dr. Cegielski	—	—	—	—	—	—	14	—	4	—	18
11.	interim. Mel.-L.	Hebanowski	3	3	3	3	2	2	2	2	2	—	22
12.	Hilfslehrer	Karwowski	—	—	—	—	6	6	5	5	—	—	22
13.	"	Dr. Motty	—	—	—	—	2	14	—	—	2	—	18
14.	"	Dr. v. Dronikowski	—	—	—	—	12	6	—	—	—	—	18
15.	"	Dr. Gruszczyński	3	3	—	13	—	—	—	—	—	—	19
16.	"	Szulc	—	4	13	—	—	—	—	—	—	—	17
17.	Zeichnenlehrer	Rabuske	3	3	3	3	2	—	2	—	—	—	16
18.	Gefanglehrer	Lechner	2	2	2	2	2	—	—	2	—	—	12
Außerordentliche Lehrer.													
1.	Prediger	Schönborn, evang. N.-L.	—	—	2	—	—	—	2	—	—	2	6
2.	Schulamts-Cand.	Nowakowski	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	8
3.	"	Dr. v. Prusinowski	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
4.	"	Dr. Malecki	4	—	3	3	—	—	—	—	—	—	10

Faint, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.

Allgemeiner Lehrplan.

Plan nauk ogólny.

Unterrichts-Gegenstände. Przedmioty nauk.	Stundenzahl in jeder Klasse. Liczba godzin w każdej klasie.										Summa.
	VI a	VI b	V a	V b	IV a	IV b	III a	III b	II	I	
Kath. Rel. . . . . Relig. katol.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
Evangel. Rel. . . . . Religia ewang.	—	—	2	—	—	—	2	—	2	—	6
Latin . . . . . Język łaciński	—	—	—	—	4	4	6	6	6	6	32
Griechisch . . . . . grecki	9	9	9	9	8	8	8	8	8	8	84
Deutsch . . . . . niemiecki	4	4	4	4	6	6	4	4	3	2	41
Polnisch . . . . . polski	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	24
Französisch . . . . . francuzki	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	8
Mathematik . . . . . Matematyka	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40
Physik . . . . . Fizyka	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Naturgeschichte . . . . . Historia naturalna	2	2	2	2	2	2	1	1	—	—	14
Geschichte . . . . . Historia	1	1	1	1	2	2	3	3	3	2	19
Geographie . . . . . Geografia	2	2	2	2	2	2	—	—	—	—	12
Phil. Propäd. . . . . Proped. filoz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Hebräisch . . . . . Język hebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Kalligraphie . . . . . Kalligrafia	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	4
Zeichnen . . . . . Rysunki	2	2	2	2	2	—	2	—	—	—	12
Gesang . . . . . Spiewy	2	2	2	2	2	—	—	2	—	—	12
Summa:	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	

E.

Lehrmittel und Unterstützungsfonds.

1. Die Gymnasialbibliothek erhielt an Geschenken:
  - a. Auf Allerhöchsten Befehl:

Diplomatische Geschichte des Markgrafen Waldemar von Brandenburg, unmittelbar nach den Quellen dargestellt v. K. J. Allden.
  - b. Vom Hohen Ministerium:

Fr. A. Wolf's Leben v. Körte. — Codex Pomeraniae diplomat. von Kosegarten. — Encyclop. Wörterbuch der medic. Wissenschaften Bd. 33. — Encyclopädie der Zahlen v. Crelle. — Ptolemaei Geogr. fasc. VI. von Wilberg. —
  - c. Von dem Buchhändler Vieweg in Braunschweig:

Lateinische Sprachlehre für Schulen, v. Maddig. — Bemerkungen zur lateinischen Sprachlehre. von demselben Verfasser.
  - d. Von der Buchhandlung Kamiński's et Comp. zu Posen in 20 Exemplaren:

Wykład Matematyki dla szkół gimnazjalnych przez Karóla Libelta D. F.

Środki naukowe i fundusze wsparcia.

1. Biblioteka gimnazjalna otrzymała w podarunku:
  - a. Z Rozkazu Najjaśniejszego Pana:

—
  - b. Od Wysokiego Ministerstwa:

—
  - c. Z Księgarni Viewega w Brunszwiku:

—
  - d. Z Księgarni Kamińskiego i Spółki w 20 exemplarzach:

—

e. Von einem Ungenannten:

Ovidii Nas. opp. illustr. Dan. Crispianus Helvetius ad usum Delphini T. I. II. IV. — Dav. Ruhkenii notae ad C. Vellejum Paterculum integrae. — Plutarchi Themistoel. ed. Sintenis.

Aus den zur Vermehrung der Gymnasialbibliothek ausgelegten Fonds wurden unter andern folgende Werke angeschafft:

Homeri Ilias et Odyssea ex recoga. J. Bekkeri. — Aeschylus Eumeniden, v. Schömann. — Aristotelis de anima, ed. Trendelenburg. — Historia philosophiae graeco-romanae ex fontium locis contexta; ed. Preller. — Genelli's Umrisse zum Homer, v. Dr. Ernst Förster. — Germaniens Völkerstimmen, v. Firmenich. — Die Völkertafel des Pentateuch, v. J. Görres. — Die Naturlehre von Baumgartner. — Allgemeine Encyclopädie, von Ersch und Gruber, Sect. I. Th. 20 und 21. Sect. II. Th. 23. Sect. III. Th. 19 und 20. — Jahrbücher des Vereins von Alterthumsfreunden im Rheinlande, pro 1845. — Annalen der Physik und Chemie, von Poggen-dorff pro 1845. — Lehrbuch der Geometrie, v. J. H. L. Müller. — Kosmos, v. A. von Humboldt.

2. Die zoologische Sammlung, welche im vorig. Jahre durch die Schenkung des Herrn Juritz aus Kapstadt begründet wurde, ist im Laufe dieses Schuljahres dadurch zunächst ihrem Zwecke näher gebracht worden, daß die Thierbälge mit Ausnahme der Doubletten alle ausgestopft sind. Die Aufstellung und Anordnung des Ganzen hat der Herr Oberl. Spiller mit großer Sorgfalt ausgeführt; u. ist nunmehr auch mit der ferneren Beaussichtigung dieses neuentstehenden zoologischen Museums betraut.

Zur Erweiterung desselben hat wiederum von Neuem sein erster Begründer Herr Juritz etwas beigetragen, indem er ihm noch zwei große Antilopen zukommen ließ. Der Herr Oberl. Spiller schenkte einen Raubvogel und einen Affen; der Primaner Chlapowski einen Trappen; der Primaner Ziętkiewicz zwei kleine Vögel; der Secundaner Lipski einen Raubvogel; der Quintaner Wladislaus Skorzewski einen Pfau. Außerdem sind bei Gelegenheit einer Auktion 82 ausgestopfte Vögel, 11 Säugethiere, 30 Fische 244 Conchilien und dgl., im Ganzen 422 Stück angelauft worden.

3. Für das physikalische Cabinet ist ein akustischer Apparat und eine Centrifugalmaschine mit verschiedenen Apparaten angeschafft.

4. Auch die Schülerlesebibliothek ist aus den gewöhnlichen Beiträgen der Schüler durch einige neue Werke vermehrt.

5. Das Alumnat hat eine ansehnliche Erweiterung erfahren, indem die Zahl der Freistellen auf 60 erhöht worden ist.

6. Vom Schulgelde waren mit Rücksicht auf Fleiß und gute Führung außer den Alumnen noch über 100 Schüler befreit.

e. Od bezimienego:

Z funduszów wyznaczonych na pomnożenie biblioteki gimnazyjalnej zakupiono między innymi następujące dzieła:

Z funduszów wyznaczonych na pomnożenie biblioteki gimnazyjalnej zakupiono między innymi następujące dzieła:

2. Zbiór zoologiczny, założony przeszłego roku z daru Pana Juritz z Kapstadtu, zbliżył się w roku szkolnym niniejszym przez to do celu przeznaczenia swego, iż wszystkie zwierzęta prócz dubletów, wypchane zostały. Pan Naucz. wyż. Spiller zajął się ustawianiem i uporządkowaniem całego tego zbioru i wykonał tę pracę jak najstaranniej; jemu też nadal poruczony jest dozór nad tem nowopowstającym Muzeum zoologicznem.

Do powiększenia go przycznił się nieco sam jego założyciel Pan Juritz, przesławszy niedawno znów dwie wielkie antylopy. Pan N. w. Spiller podarował ptaka drapieżnego i małpę; Uczeń Kl. I. Chlapowski dropia; Uczeń Kl. I. Ziętkiewicz dwa małe ptaszki; Uczeń Kl. II. Lipski ptaka drapieżnego; Uczeń Kl. V. Władysław Skorzewski pawia. Nadto przy okazji sprzedaży publicznej zakupiono 82 wypchanych już ptaków, również 11 zwierząt ssących, 30 ryb, 244 muszli itp. ogółem 422 sztuk.

3. Do zbioru narzędzi fizykalnych sprawiono aparat akustyczny i machinę centrifugalną z rozmaitemi aparatami.

4. Czytelnia uczniów powiększyła się także ze składek zwyczajnych, przez zakupienie niektórych dzieł nowszych.

5. Alumnat znacznie został powiększonym, a to przez pomnożenie liczby miejsc wolnych do 60.

6. Od opłaty szkolnej uwolnionych było ze względu na pilność i dobre obyczaje prócz alumnów przeszło 100 uczniów.

7. In dem v. Lubrańskiſchen Convikt genoſſen 11 Schüler freien Unterhalt, und eben ſo viele in dem v. Szoldrſkiſchen.

8. Die Geſellſchaft zur Unterſtützung ſtudirender Jugend unterhielt ganz oder theilweiſe 80 Schüler.

7. W konwiktie Lubrańskiego miało 11 uczniów wolne utrzymanie; tyłuż w konwiktie Szoldrskiego.

8. Towarzystwo Naukowej Pomocy utrzymywało całkiem, lub w części 80 uczniów.

F.

Ordnung der öffentlichen Prüfung.

Montag, den 29. September.

Vormittag.

Von 9. bis 9 $\frac{3}{4}$. Sexta A.

Religion: R. L. Hebanowski.

Latin: Cand. Dr. Prusinowski.

Von 9 $\frac{3}{4}$ bis 10 $\frac{1}{2}$. Sexta B.

Latin: G. L. Figurski.

Geographie: Cand. Nowakowski.

Von 10 $\frac{1}{2}$ bis 11 $\frac{1}{4}$. Quinta A.

Deutsch: Cand. Szulc.

Rechnen: G. L. Figurski.

Von 11 $\frac{1}{4}$ bis 12. Quinta B.

Latin: Hilfsl. Dr. Gruszczyński.

Geographie: Cand. Nowakowski.

Nachmittag.

Von 3 bis 4. Quarta A.

Griechisch: Hilfsl. Dr. Bronikowski.

Geschichte: Hilfsl. Dr. Motty.

Von 4 bis 5. Quarta B.

Mathematik: Hilfsl. Karwowski.

Latin Hilfsl. Dr. Motty.

Dienstag, den 30ten. Sept.

Vormittag.

Von 9 bis 10 $\frac{1}{2}$. Unter-Tertia.

Griechisch G. L. Dr. Cegielski.

Naturgeschichte: Hilfsl. Karwowski.

Deutsch G. L. Czarnecki.

Porządek popisu publicznego.

W Poniedziałek 29. Września.

Przed południem.

Od 9 do 9 $\frac{3}{4}$. Klasa VI. A.

Religia: N. r. X. Hebanowski.

Język łaciński: Kand. Dr. Prusinowski.

Od 9 $\frac{3}{4}$ do 10 $\frac{1}{2}$. Klasa VI. B.

Język łaciński: N. g. Figurski.

Jeografia: Kand. Nowakowski.

Od 10 $\frac{1}{2}$ do 11 $\frac{1}{4}$. Klasa V. A.

Język niemiecki: Kand. Szulc.

Rachunki: N. g. Figurski.

Od 11 $\frac{1}{4}$ do 12. Klasa V. B.

Język łaciński: N. p. Dr. Gruszczyński.

Jeografia: Kand. Nowakowski.

Po południu.

Od 3 do 4. Klasa IV. A.

Język grecki: N. p. Dr. Bronikowski.

Historya: N. p. Dr. Motty.

Od 4 do 5. Klasa IV. B.

Matematyka: N. p. Karwowski.

Język łaciński: N. p. Dr. Motty.

We Wtorek 30. Września.

Przed południem.

Od 9 do 10 $\frac{1}{2}$. Klasa III. oddz. niżej.

Język grecki: N. g. Dr. Cegielski.

Historya naturalna: N. p. Karwowski.

Język niemiecki: N. g. Czarnecki.

Von 10½ bis 12. Ober-Tertia.

Latin: G. L. Schweminski.

Mathematik: Hilfsl. Karwowski.

Geschichte: G. L. Czarnecki.

Nachmittag.

Von 2½ bis 4. Secunda.

Griechisch: Oberl. Dr. Hoffmann.

Mathematik: Oberl. Spiller.

Französisch: Hilfsl. Dr. Motty.

Von 4 bis 5½. Prima.

Latin: Prof. Wannowski.

Physik: Oberl. Spiller.

Deutsch: G. L. Schweminski.

Mittwoch den 1. October

Schlussfeierlichkeit.

Um 9 Uhr Vormittags

1. Eine fünfstimmige Hymne v. Pergolesi: Sanctum et terribile etc;
2. Lateinische Rede des Abiturienten August Sternad. Quoniam fuerint impedimenta, quominus post C. Jul. Caesaris
3. Vertheilung der Prämien.
4. Gesang aus Schiller's Glocke, Musik v. Romberg.
5. Deutsche Rede des Abiturienten Eduard Bujina:
6. Verlesung der Promotionen.
7. Gesang aus Schiller's Glocke.
8. Polnische Rede des Abiturienten Leopold Karpinski:

Kilka słów o Woroniczu.

und einige Abschiedsworte im Namen der Abiturienten, worauf der Primaner Thad. Chlapowski, ebenfalls in polnischer Sprache antwortet.

9. Gesang aus Schiller's Glocke.
10. Entlassung der Abiturienten durch den Director.
11. Gesang aus Schiller's Glocke.

Hierauf begeben sich die Schüler in ihre Klassen, wo ihnen die halbjährigen Zeugnisse durch die Ordinarien eingehändigt werden.

Od 10½ do 12. Klasa III. oddz. wyższ.

Język łaciński: N. g. Schweminski.

Matematyka: N. p. Karwowski.

Historya: N. g. Czarnecki.

Po południu.

Od 2½ do 4. Klasa II.

Język grecki: N. w. Dr. Hoffmann.

Matematyka: N. w. Spiller.

Język francuzki: N. p. Dr. Motty.

Od 4 do 5½. Klasa I.

Język łaciński: Prof. Wannowski.

Fizyka: N. w. Spiller.

Język niemiecki: N. p. Schweminski.

W Środę 1. Października.

Zakończenie.

O godzinie 9. zrana.

1. Hymn na pięć głosów przez Pergolesego: Sanctum et terribile etc.
2. Mowa łacińska przez Abiturienta Aug. Sternada. obitum libertas reipublicae Romanae restitueretur.
3. Rozdanie nagród.
4. Spiew z pieśni Szyllera o Dzwonie, muzyka Romberga.
5. Mowa niemiecka Abiturienta Edw. Bajiny.
6. Ogłoszenie promocyj.
7. Spiew z pieśni Szyllera o Dzwonie.
8. Mowa polska Abiturienta Leopolda Karpińskiego:

wraz z pożegnaniem w imieniu odchodzących, na co mu odpowie Uczeń Klasy I. Tad. Chlapowski, także w języku polskim.

9. Spiew z pieśni Szyllera o Dzwonie.
10. Pożegnanie Abiturientów przez Dyrektora.
11. Spiew z pieśni Szyllera o Dzwonie.

Potem udadzą się uczniowie do swoich klas, gdzie im Ordynaryuszowie wręczą zaświadczenia półroczne.

Die Prüfung der neuauftretenden Schüler findet den 10. und 11. October von 8 Uhr ab statt.

Das neue Schulfahr beginnt den 13. October mit einem feierlichen Gottesdienst um 9. Uhr in der Pfarrkirche.

Posen den 22. September 1845.

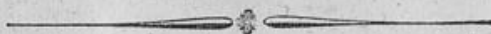
Dr. Prabucki.

Examin z nowo przybywającymi uczniami odbędzie się dnia 10. i 11. Października od godz. 8. zrana.

Rok nowy szkóły rozpocznie się dnia 13. Października przez uroczyste nabożeństwo o godzinie 9. w kościele farnym.

Poznań dnia 22. Września 1845. r.

Dr. X. Prabucki.

Die Prüfung der
den 10. und 11. Octo
Das neue Schulje
einem feierlichen Gotte
Kirche.
Pofen den 22. S

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN Gray Scale

A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
		R	G	B			W		G	K				C	Y	M			

Examin z nowo przybywającymi uczniami odbędzie
ia 10. i 11. Października od godz. 8. zrana.
ok nowy szkolny rozpocznie się dnia 13. Paź-
nika przez uroczyste nabożeństwo o godzinie 9.
ciele farnym.

znają dnia 22. Września 1845. r.

Dr. X. Prabucki.

Examina x novo p[ro]p[ri]etate in archiep[iscop]o
 de die 10. i. II. p[ro]p[ri]etate de die 8. p[ro]p[ri]etate
 hoc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate
 hinc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate
 hinc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate
 hinc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate

Dr. M. Fruchtl

Ex p[ro]p[ri]etate in p[ro]p[ri]etate
 de die 10. i. II. p[ro]p[ri]etate de die 8. p[ro]p[ri]etate
 hoc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate
 hinc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate
 hinc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate
 hinc non est de die 13. p[ro]p[ri]etate

Dr. Fruchtl

